

III. РЕЦЕНЗІЇ, ОГЛЯДИ

Демченко Л. Я.

**КИЄВО-МОГИЛЯНСЬКА АКАДЕМІЯ В ДОКУМЕНТАХ
І РІДКІСНИХ ВИДАННЯХ З ФОНДІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ
БІБЛІОТЕКИ УКРАЇНИ ІМЕНІ В. І. ВЕРНАДСЬКОГО.
КАТАЛОГ- ВИН. 2: ДОКУМЕНТИ З ІСТОРІЇ
КИЄВО-МОГИЛЯНСЬКОЇ АКАДЕМІЇ ЗА МАТЕРІАЛАМИ
ІНСТИТУТУ РУКОПISУ (1615-1817) / АРХЕОГРАФІЧНЕ
ОПРАЦЮВАННЯ МІЦАН Т. В.- К.: ДРУКАРНЯ
НАЦІОНАЛЬНОЇ БІБЛІОТЕКИ УКРАЇНИ
ІМЕНІ В. І. ВЕРНАДСЬКОГО, 2003.- 480 с.**

Важливою суспільною функцією установ, що зберігають архівні документи, є забезпечення загального доступу до інформації, яку ці документи містять. Це передбачає не лише прямий, тобто фізичний доступ до документів через читальні зали, а й забезпечення інтелектуального доступу до цілого комплексу пошукових, науково-довідкових засобів, за допомогою яких можна було б отримати повнішу та об'єктивнішу інформацію про склад і зміст архівних зібрань. З цього і починається обіг інформації в суспільстві. Саме таку мету і переслідувала Упорядник виданого 2003 р. другого випуску каталогу «Києво-Могилянська Академія в документах і рідкісних виданнях з фондів Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського». Тут слід зауважити, що перший випуск - бібліографічний покажчик видань з історії КМА - що вийшов друком 1995 р., започаткував роботу Інституту рукопису НБУВ зі створення довідкових видань з історії Академії.

Видання відкриває передмова, в якій обґрунтовується необхідність створення каталогу з огляду на активізацію у другій половині ХХ ст. вивчення різних аспектів діяльності КМА. Зокрема, автор зазначає, що зведений покажчик М. Петро-

ва «Описание рукописей Церковно-Археологического Музея при Киевской Духовной Академии» (К., 1875-1879), а також каталог О. Лебедева «Рукописи Церковно-Археологического Музея при Императорской Киевской Духовной Академии» (Саратов, 1916) «репрезентують лише частку комплексної документальної спадщини КМА» (с. 12), а отже, значну кількість документів і досі не залучено до наукового обігу, що було перешкодою до найповнішого вивчення історії закладу.

Основною інформаційною одиницею Каталогу є як власне документ, так і одиниця зберігання. Загалом у виданні представлено 1242 позиції археографічних описів документів, що містяться в 13 фондах Інституту рукопису НБУВ. Описові статті в довіднику розміщено у хронологічному порядку; вони включають такі елементи: дату створення документа, заголовок, вказівку на автентичність, кількість аркушів та їх розмір, опис печатки, стан збереженості, старі шифри. На особливу увагу заслуговує бібліографія до кожної позиції, в якій зазначено наявність документа в описаннях попередників, а також зафіксовано видання, в яких документ - повністю чи частково — опубліковано. Далі, у випадках, коли зі справи описано окремий документ, подано пе-

рехресні посилання. Завершує археографічний опис легенда із зазначенням номерів фонду, справи та аркушів. Як бачимо, Укладач керувалася метою зробити довідник таким засобом, за допомогою якого користувач мав би можливість отримати вичерпні відомості про склад і зміст документів, що увійшли до Каталогу.

Каталог має систему покажчиків: іменний і географічний, список вжитих скорочень, фондovий покажчик. Позиції останнього, як зазначають автори, це «Таблиця співвідношень документів за архівними та опублікованими описами та матеріалами даного каталогу», тобто знаючи позицію документа в опублікованих «Описаниях» Н. Петрова та О. Лебедева, користувач без особливих труднощів віднайде її у новому Каталогі.

Насамкінець хочеться зазначити, що пропонуваній Каталог точно й адекватно відображає інформацію архівних документів з історії КМА, що зберігаються у Інституті рукопису НБУВ, і допомагає користувачеві з мінімальною сторонньою допомогою зрозуміти їх зміст і визначити місцезнаходження. Виявлення раніше невикористовуваної або маловикористовуваної інформації, залучення її до наукового та практичного обігу — найважливіший засіб підвищення ефективності використання Національного архівного фонду.

Утім, видання не позбавлене деяких огрехів, недоречних у публікаціях такого типу. У ньому в описаннях не завжди зазначається різновид документів, а пояснення у передмові, що «у зв'язку з тим, що каталог охоплює документи значного періоду часу, коли суттєво змінювалася лексика, упорядники передають назву документа довільно...» викликає подив (с. 15).

Окремі недоліки властиві й покажчикам. Так, до географічного внесено позиції «Домініканські помістя», «Проскурівські угіддя» (с. 462-163), що не належать до географічних об'єктів. Двічі згадана в покажчику Карпилівка (як містечко та село, с. 462) насправді є одним і тим самим населеним пунктом. В іменному (а також у відповідному описанні) — своєрідно передано прізвища «польського шляхтича» Єрлича (Йерлич, с. 437), єпископа Іосифа Чаплич-Шпановського (Чаплиця-Шпановський, с. 452).

Зазначимо, що деякі із вказаних недоліків до певної міри зумовлені об'єктивними обставинами: в українській археографії, на жаль, не впрацьовано ні єдиної системи опису, ні уніфікованих правил публікації архівних документів.

Загалом, вітаючи видання Каталогу, констатуємо його важливе значення в царині студій з історії КМА.

L. Demchenko

**KYYEVO-MOHYLYANS'KA AKADEMIYA V DOKUMENTAKH
IRIDKISNYKH VYDANNYAKH Z FONDIV NATSIONAL'NOYI
BIBLIOTEKY UKRAYINYIMENIV. I. VERNADS'KOHO.
KATALOG.- ISSUE. 2: DOKUMENTY ZISTORIYI KYYEVO-
MOHYLYANS'KOYI AKADEMIYI ZA MATERIALAMY INSTYTUTU
RUKOPYSU (1615-1817) / ARCHEOGRAFICAL EDITION T. V. MITSAN.-
K.: DRUKARNYA NATSIONAL'NOYI BIBLIOTEKY UKRAYINY
IMENI V. I. VERNADS'KOHO, 2003.- 480 p.**